

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน เป็นลักษณะการเปลี่ยนแปลงทั้งโลก ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม ในท่ามกลางกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วนี้ พบว่า มีข้อมูลข่าวสารเกิดขึ้นอย่างมากมาย มีการผลิตความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างมากมาย จนทำให้เกิดสังคมที่เรียกว่า สังคมแห่งความรู้ (Knowledge Society) ซึ่งในโลกยุคสังคมแห่งความรู้ ยุคโลกาภิวัตน์และยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง หน่วยบริการสาธารณะหรือที่เรียกว่า หน่วยราชการจะต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ใหม่ และปรับวิธีการทำงานใหม่ มิฉะนั้น สังคมไทยจะไม่สามารถแข่งขันได้ในสังคมโลก (วิจารณ์ พานิช, 2547, หน้า 2)

การเรียนรู้ เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาบุคลากรในองค์กร แต่จากการศึกษาของ ประพันธ์ หาญกว้าง (2538) พบว่า องค์กรมีปัญหาและอุปสรรคในการเรียนรู้ เช่น องค์กรแบบ ข้าราชการ เป็นองค์กรที่เปลี่ยนแปลงยาก หากจะเปลี่ยน ต้องเปลี่ยนแปลงที่กระบวนกรเรียนรู้ของ คนในองค์กรเป็นสำคัญ ลักษณะ โครงสร้างขององค์กร ไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ เน้นความชำนาญ เฉพาะบุคคล มีลำดับชั้นในการบังคับบัญชา มากเป็นอุปสรรคต่อการถ่ายทอดความรู้ ข้อมูลข่าวสารมี การรวบอำนาจ และคุมการไหลเวียนของข่าว ขาดการแบ่งปันความรู้ ทำให้ไม่สามารถนำความรู้ มาใช้ประโยชน์ในองค์กรได้ คนในองค์กรขาดแรงจูงใจที่จะเรียนรู้ ภายใ้ความรู้สึกและค่านิยมที่ เกรงกลัวต่อความไม่มั่นคง ความขัดแย้งทำให้หลีกเลี่ยงและปกป้องตนเองไม่ยอมเสี่ยงทำสิ่งใหม่ ๆ หลีกเลี่ยงความรับผิดชอบ คนในองค์กรขาดความสามารถในการเรียนรู้ ระบบการเรียนรู้ในองค์กร ไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ร่วมกัน เน้นเฉพาะการเรียนรู้ การจัดการความรู้ จะมีประสิทธิผลควรให้ ผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาองค์กร สอดคล้องกับแนวคิดของ บุทเชอร์ (Butcher, 2001) ที่กล่าวว่า สถานศึกษาต้องมีการบริหารจัดการที่เป็นระบบ โดยผู้มีส่วน เกี่ยวข้องทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู นักเรียน บุคลากรสนับสนุน ผู้ปกครองชุมชนต้องมีส่วนร่วม ในการดำเนินงานของสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการปฏิบัติงาน ที่ก่อให้เกิด องค์กรความรู้ แลกเปลี่ยน และกระจายความรู้ไปยังทุก ๆ กลุ่มที่เกี่ยวข้องในระบบ ซึ่งจะทำให้เกิด วัฒนธรรมการคิดอย่างเป็นระบบของครู และเกิดวัฒนธรรมองค์กรในสถานศึกษาที่ต้องมีการใช้ ความรู้เป็นฐานในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับการวิจัยของ ซอลลิส และ โจนส์ (Sallis & Jones, 2002, pp. 126-129) ที่ได้ศึกษาองค์ประกอบที่สำคัญ ในการจัดการความรู้ขององค์กร พบว่า องค์ประกอบ

ด้านวิสัยทัศน์ พันธกิจ และกลยุทธ์ ด้านวัฒนธรรมองค์กร ด้านองค์การแห่งการเรียนรู้ ด้านภาวะผู้นำ และการจัดการ ด้านทีมงานและทีมการเรียนรู้ ด้านกระบวนการในการแบ่งปันความรู้ การสร้างความรู้ และความชำนาญ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ส่งเสริมให้การจัดการความรู้ในองค์การประสบผลสำเร็จ โดยองค์ประกอบด้านวิสัยทัศน์ ภาวะผู้นำของผู้บริหารเป็นสิ่งสำคัญที่สุด สำหรับการกำหนดความรู้ที่สำคัญไว้ในองค์การ และสอดคล้องกับการศึกษาของ เซ็ง (Chen, 2004, p. 2) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับ องค์ประกอบที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการความรู้ พบว่า ปัจจุบันองค์การที่ประสบผลสำเร็จ จะต้องมีการนำการจัดการความรู้มาใช้ในองค์การ โดยองค์การเหล่านั้นมีองค์ประกอบหลักที่สำคัญในการจัดการความรู้ คือ มีผู้นำที่มีพฤติกรรมในการส่งเสริมและสนับสนุนกระบวนการจัดการความรู้ โดยกำหนดไว้เป็นวิสัยทัศน์ขององค์การเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ และต้องมีกลยุทธ์ที่เกี่ยวกับการจัดการความรู้ที่กำหนดไว้ในวิสัยทัศน์ด้วย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 บัญญัติให้มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง เพื่อให้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพการศึกษา และให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้ง ในทุก 5 ปี โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาเป็นผู้ดำเนินการ ในกรณีที่ ผลการประเมินภายนอกของสถานศึกษาใดไม่ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด ให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา จัดทำข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไข ต่อหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อให้สถานศึกษาปรับปรุงแก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนด (พลุฑ์ ศิริบรรณพิทักษ์ และสุชาติ กิจพิทักษ์, 2545, หน้า 5)

จากปัญหาอุปสรรคดังกล่าวนี้ ทำให้ทุกองค์การจำเป็นต้องมีการจัดระบบการจัดการความรู้ขึ้น บดินทร์ วิจารณ์ (2547, หน้า 10) ให้เหตุผลที่ต้องจัดการความรู้ เพราะว่า องค์การต้องปรับตัวให้ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลง เทคโนโลยีใหม่ ๆ เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ความรู้จะมากขึ้นเท่าตัวใน 2-3 ปีข้างหน้า การเรียนรู้ที่เร็วกว่าคู่แข่ง คือ หนทางแห่งชัยชนะ เศรษฐกิจในยุคใหม่เน้นทั้งความรู้และความรวดเร็ว องค์การมีการทำผิดซ้ำซากในสิ่งเดิมๆ ความรู้ของผู้เชี่ยวชาญ เมื่อลาออกไปทำให้ องค์การขาดความรู้นั้นไป อีกทั้งองค์การมีวิธีปฏิบัติที่ดีที่สุด (Best Practice) ที่มีอยู่ในองค์การหลายอย่างแต่ไม่มีการจัดการและนำมาใช้ และองค์การมีความคิดริเริ่มซ้ำซ้อนกันหรือเรื่องเดิม ๆ ซ้ำ ๆ กัน สอดคล้องกับแนวคิดของ เซงเก้ (Senge, 1994) ที่เชื่อว่า การเปลี่ยนแปลงองค์การให้อยู่รอดได้ในสภาพแวดล้อมในอนาคตนั้น จะต้องเปลี่ยนพฤติกรรมของคนในองค์การ โดยอาศัยการเรียนรู้เป็นเครื่องมือสำคัญ และปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยให้้องค์การสามารถเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิผลมากขึ้น ก็คือ การจัดการความรู้ (Knowledge Management) เพราะทำให้ความรู้ที่มีอยู่

อย่างกระจัดกระจาย และมากมายในองค์กรนั้น ถูกเก็บอย่างเป็นหมวดหมู่ และส่งเสริมให้พนักงาน เกิดการเรียนรู้ แบ่งปันความรู้ร่วมกัน ซึ่ง ปณิศา พันภัย (2544) และประเวศ วะสี (2548, หน้า 31) มีความเห็นว่า การจัดการความรู้เป็นการจัดการให้มีการค้นพบความรู้ ความชำนาญที่แฝงเร้นในตัวคน หาทางนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ตกแต่งให้ง่ายต่อการใช้สอยและมีประโยชน์เพิ่มขึ้น มีการต่อยอดให้ งดงาม และใช้ได้เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง และกาลเทศะยิ่งขึ้น มีความรู้ใหม่หรือนวัตกรรม เกิดขึ้นจากการเอาความรู้ที่ไม่เหมือนกันมาเจอกัน และที่สำคัญก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันของคน ทั้งหมดที่ร่วมในกระบวนการก่อให้เกิดปัญญาร่วมทำให้แก้ปัญหหรือพัฒนาในเรื่องยาก ๆ ได้สำเร็จ สำหรับนักปฏิบัติแล้ว การจัดการความรู้ เป็นเครื่องมือที่ทำให้บรรลุเป้าหมายอย่างน้อย 4 ประการ ได้แก่ 1) บรรลุเป้าหมายของงาน 2) บรรลุเป้าหมายการพัฒนาคน 3) บรรลุเป้าหมายการพัฒนาองค์กร ไปเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และ 4) บรรลุความเป็นชุมชน ความเป็นหมู่คณะ ความเอื้ออาทร ระหว่างกันในที่ทำงาน (วิจารณ์ พานิช, 2548, หน้า 3)

การบริหารและจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี ได้ติดตามและ ประเมินผลการปฏิบัติงานและการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัด พบว่า โรงเรียนยังจัดการความรู้ ให้กับผู้เรียนแบบเดิมอยู่ โดยการจัดการความรู้แบบเดินี้หมายถึงยังใช้วิธีการจัดกระบวนการเรียน การสอนแบบครูเป็นผู้ค้นคว้าเนื้อเรื่องให้กับผู้เรียน และนำมาถ่ายทอดโดยครู ซึ่งความรู้ต่าง ๆ นี้ เราสามารถจัดหาได้จากการนำเอาข้อมูล สารสนเทศที่มีอยู่ทั้งใน โรงเรียน ชุมชน และสังคมมา จัดระบบและพัฒนาเป็นองค์ความรู้เพื่อพัฒนาปัญหาของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี เพราะการเรียนรู้จาก ประสบการณ์ตรงของบรรพบุรุษ และท้องถิ่นเป็นสิ่งที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์และสืบทอดเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี ได้พยายามนำเอาองค์ความรู้ต่าง ๆ มาปรับใช้ร่วมกับ แนวคิดในการพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยการนำกระบวนการจัดการความรู้มา จัดเป็นกระบวนการเรียนการสอนของโรงเรียนในสังกัด เพื่อให้โรงเรียนสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ จากการพัฒนาการจัดการความรู้นี้มาเสริมสร้างองค์ความรู้ที่หลากหลายให้กับนักเรียน ทั้งนี้สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี จึงเห็นว่าองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่พัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบ มีความหลากหลาย และจะสามารถเสริมสร้างให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นหาความรู้ด้วยตนเอง เกิดความรู้ เกิดแนวความคิด สร้างสรรค์ และยังฝึกให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจระบบขององค์ประกอบต่าง ๆ ของสารสนเทศได้ดียิ่งขึ้น และยังเป็นประสบการณ์ตรงที่ผู้เรียนพบเห็นในท้องถิ่นหรือในชีวิตประจำวัน นอกเหนือจากห้องเรียน และจากประสบการณ์การสอนของครู ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางการพัฒนา การจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานภาครัฐในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เพื่อเป็นแนวทางการจัดการความรู้ในพัฒนาสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยจะเป็นประโยชน์ต่อ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานภาครัฐในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานภาครัฐในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี
2. เพื่อศึกษาปัญหาการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานภาครัฐในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี
3. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานภาครัฐในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี จำแนกตามตำแหน่ง ขนาดของโรงเรียน และสถานที่ตั้งของสถานศึกษา
4. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานภาครัฐในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี จำแนกตามตำแหน่ง ขนาดของโรงเรียน และสถานที่ตั้งของสถานศึกษา
5. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานภาครัฐโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

คำถามการวิจัย

1. สภาพการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานภาครัฐในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี อยู่ในระดับใด
2. ปัญหาการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานภาครัฐในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี อยู่ในระดับใด
3. เปรียบเทียบสภาพการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานภาครัฐในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี จำแนกตามตำแหน่ง ขนาดของโรงเรียน และสถานที่ตั้งของสถานศึกษา แตกต่างกันหรือไม่
4. เปรียบเทียบปัญหาการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานภาครัฐในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี จำแนกตามตำแหน่ง ขนาดของโรงเรียน และสถานที่ตั้งของสถานศึกษา แตกต่างกันหรือไม่
5. แนวทางการพัฒนาการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานภาครัฐโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเป็นอย่างไร

สมมติฐานการวิจัย

1. สภาพการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานภาครัฐในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี จำแนกตามตำแหน่ง ขนาดโรงเรียน และที่ตั้งของสถานศึกษาแตกต่างกัน
2. ปัญหาการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานภาครัฐในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี จำแนกตามตำแหน่ง ขนาดโรงเรียน และที่ตั้งของสถานศึกษาแตกต่างกัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบสภาพ ปัญหาการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานภาครัฐในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี
2. ทำให้ทราบแนวทางการพัฒนาการจัดการความรู้ รวมถึงเป็นข้อมูลพื้นฐานให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานภาครัฐในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี
3. เป็นข้อเสนอแนะสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี ผู้บริหารสถานศึกษา ครู สามารถนำผลการวิจัยเป็นข้อมูลไปปรับปรุงแก้ไข การจัดการความรู้ใน โรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น
4. เป็นแนวทางให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานนำไปใช้พัฒนาสถานศึกษาสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

กรอบความคิดในการวิจัย

การศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานภาครัฐ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี ผู้วิจัยอาศัยกรอบแนวคิดตามรูปแบบการจัดการความรู้เชิงกระบวนการไว้ 7 ด้าน ของ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2548, หน้า 54) ได้แก่ 1) ด้านการระบุนความรู้ 2) ด้านการพัฒนาความรู้ 3) ด้านการจัดความรู้ให้เป็นระบบ 4) ด้านการเข้าถึงความรู้ 5) ด้านการสร้างความรู้ 6) ด้านการแบ่งปันความรู้ และ 7) ด้านการเรียนรู้ จำแนกตามตำแหน่ง ขนาดโรงเรียน และที่ตั้งของสถานศึกษา ดังภาพที่ 1

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบความคิดในการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษาครั้งนี้ ได้มุ่งศึกษาเฉพาะสภาพ ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการความรู้ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี มี 7 ด้าน สำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2548, หน้า 54) ได้แก่ ด้านการระบุนโยบาย ด้านการพัฒนาความรู้ ด้านการจัดความรู้ให้เป็นระบบ ด้านการเข้าถึงความรู้ ด้านการสร้างความรู้ ด้านการแบ่งปันความรู้ และด้านการเรียนรู้

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร คือ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาจันทบุรี จำนวน 222 โรงเรียน ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 มีจำนวน 99 โรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 133 คน และครู จำนวน 1,511 คน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จันทบุรี เขต 2 มีจำนวน 123 โรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 147 คน และครู จำนวน 1,392 คน รวมประชากรทั้งหมด จำนวน 3,183 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้จากกลุ่มประชากร ในข้อ 2.1 โดยการใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่ม ตัวอย่างของ เกรจซี และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, p. 607) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จันทบุรี เขต 1 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 388 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 97 คน และครู จำนวน 291 คน ขนาดโรงเรียน ขนาดเล็ก จำนวน 101 โรงเรียน ขนาดกลาง จำนวน 12 โรงเรียน ขนาดใหญ่ จำนวน 2 โรงเรียน และขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 6 โรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 399 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 108 คน และครู จำนวน 291 คน ขนาด โรงเรียน ขนาดเล็ก จำนวน 107 โรงเรียน ขนาดกลาง จำนวน 18 โรงเรียน ขนาดใหญ่ จำนวน 5 โรงเรียน และขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 2 โรงเรียน และผู้เชี่ยวชาญ คือ นักบริหาร นักวิชาการ และ ผู้ปฏิบัติ โดยการสุ่มแบบแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้นักบริหาร จำนวน 3 คน นักวิชาการ จำนวน 3 คน และผู้บริหาร จำนวน 3 คน รวมทั้งหมด 9 คน

3. ตัวแปร

ตัวแปรต้น

ตำแหน่ง

- ผู้บริหารสถานศึกษา
- ครู

ขนาดโรงเรียน

- ขนาดเล็ก

- ขนาดกลาง
- ขนาดใหญ่
- ขนาดใหญ่พิเศษ

ที่ตั้งของสถานศึกษา

- สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1
- สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2

ตัวแปรตาม

1. สภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนในสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี

- 1.1 ด้านการระบุความรู้
- 1.2 ด้านการพัฒนาความรู้
- 1.3 ด้านการจัดความรู้ให้เป็นระบบ
- 1.4 ด้านการเข้าถึงความรู้
- 1.5 ด้านการสร้างความรู้
- 1.6 ด้านการแบ่งปันความรู้
- 1.7 ด้านการเรียนรู้

2. แนวทางการพัฒนาการจัดการความรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนในสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี

- 2.1 ด้านการระบุความรู้
- 2.2 ด้านการพัฒนาความรู้
- 2.3 ด้านการจัดความรู้ให้เป็นระบบ
- 2.4 ด้านการเข้าถึงความรู้
- 2.5 ด้านการสร้างความรู้
- 2.6 ด้านการแบ่งปันความรู้
- 2.7 ด้านการเรียนรู้

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การจัดการความรู้ หมายถึง กระบวนการและวิธีการบริหารจัดการคุณภาพที่เน้นการพัฒนาคน พัฒนางาน และพัฒนาองค์กร โดยมีการสร้างระบบ และกระบวนการเพื่อกันหาความรู้ และให้ความสำคัญกับการดึงความรู้ฝังลึกของบุคคลในองค์กรออกมาใช้งานเป็นการสร้างคุณค่าเพิ่มใน

การทำงานให้บรรลุเป้าหมายด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้และเผยแพร่
แบ่งปันทรัพยากรทางปัญญา ด้วยการส่งมอบความรู้ที่ใช้ให้กับคนที่ต้องการใช้ในเวลาที่ต้องการ

2. สภาพการจัดการความรู้ หมายถึง สิ่งที่ได้ดำเนินงานในปัจจุบันเกี่ยวกับกระบวนการนำ
ความรู้ที่มีอยู่ หรือความรู้ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินงานใด
งานหนึ่งและเกิดผลดียิ่งขึ้นของโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วยการจัดการความรู้ 7 ด้านดังนี้

2.1 การระบุนวัตกรรม หมายถึง การที่สถานศึกษาระบุนวัตกรรมเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ
ของสถานศึกษาว่า บุคลากรในสถานศึกษาจำเป็นต้องรู้อะไรบ้าง ขณะนี้มีความรู้อะไรบ้าง อยู่ใน
รูปแบบใด

2.2 การพัฒนาความรู้ หมายถึง การพัฒนาความรู้ใหม่ที่เป็นต่อสถานศึกษา
การแสวงหาความรู้จากภายนอกสถานศึกษา การรักษาความรู้เก่าที่มีอยู่และยังเป็นประโยชน์ต่อ
สถานศึกษา ตลอดจนการกำจัดความรู้ที่ใช้ไม่ได้แล้ว เป็นต้น

2.3 การจัดความรู้ให้เป็นระบบ หมายถึง การนำความรู้ที่มีอยู่มาจัดเก็บให้เป็นระบบ
การจัดทำรายการความรู้ และจัดทำระบบสืบค้นความรู้ เพื่อให้การค้นหาและการนำมาใช้ทำได้ง่าย
และรวดเร็ว

2.4 การเข้าถึงความรู้ หมายถึง การทำให้ผู้ใช้เข้าถึงความรู้ได้ง่ายและสะดวก ได้แก่
เว็บไซต์ เว็บบอร์ด เป็นต้น การจัดทำมาตรฐานเอกสารให้มีรูปแบบเดียวกัน และการจัดทำมาตรฐาน
คำสำคัญที่ใช้ในการปฏิบัติงานภายในสถานศึกษา

2.5 การสร้างความรู้ หมายถึง วิธีการ ในการผนวกให้การกระทำ การคิด ความเข้าใจ
ตลอดจนประสบการณ์ของบุคลากรกลายเป็นความรู้ใหม่เพื่อนำไปประยุกต์ในการปฏิบัติงาน ได้แก่
การแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ การแบ่งปันความรู้ การทดลอง การรวบรวมข้อมูล และการสังเคราะห์
ความรู้ และโอกาสสำหรับการเรียนรู้ทำให้การทำงานประกอบกิจกรรมได้ผลดียิ่งขึ้นและมีประสิทธิภาพ

2.6 การแบ่งปันความรู้ หมายถึง การถ่ายทอดความรู้โดยการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
ได้แก่ การจัดตลาดนัดความรู้ การแลกเปลี่ยนความรู้โดยการจัดประชุม เป็นต้น

2.7 การเรียนรู้ หมายถึง การนำความรู้จากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นไปใช้ประโยชน์ใน
การตัดสินใจ แก้ไขปัญหา และพัฒนาสถานศึกษา ได้แก่ การคิดค้นและเรียนรู้ในสิ่งใหม่ ๆ การนำ
ความรู้ไปใช้ประโยชน์ หรือหมุนเวียนความรู้ไปอย่างต่อเนื่อง

3. ปัญหาการจัดการความรู้ หมายถึง อุปสรรคและข้อขัดข้องจากสภาพที่ดำเนินการใน
ปัจจุบันในการจัดการความรู้ 7 ด้าน ประกอบด้วย การระบุนวัตกรรม การพัฒนาความรู้ การจัดความรู้ให้
เป็นระบบ การเข้าถึงความรู้ การสร้างความรู้ การแบ่งปันความรู้ และการเรียนรู้ ในสถานศึกษาชั้น
พื้นฐานภาครัฐในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี

4. แนวทางพัฒนาการจัดการความรู้ หมายถึง กระบวนการหรือวิธีการในการนำข้อกำหนดในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ประสบผลสำเร็จให้บรรลุตามกระบวนการจัดการความรู้ 7 ด้าน ประกอบด้วย การระบุความรู้ การพัฒนาความรู้ การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ การเข้าถึงความรู้ การสร้างความรู้ การแบ่งปันความรู้ และการเรียนรู้

5. ตำแหน่ง หมายถึง หน้าที่ความรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการ

5.1 ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 และเขต 2

5.2 ครู หมายถึง ครูที่ทำการสอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 และเขต 2

6. ขนาดโรงเรียน หมายถึง การกำหนดขนาดของโรงเรียน โดยยึดเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2542, หน้า 36) โดยใช้จำนวนนักเรียนเป็นเกณฑ์ ซึ่งควรวิจัยในครั้งได้แบ่งขนาดโรงเรียนเป็น 4 ขนาด ดังนี้

6.1 ขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนต่ำกว่า 300 คน

6.1 ขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน ตั้งแต่ 301-600 คน

6.2 ขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน ตั้งแต่ 601-1,500 คน

6.3 ขนาดใหญ่พิเศษ หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน ตั้งแต่ 1,500 คนขึ้นไป

7. ที่ตั้งของสถานศึกษา หมายถึง โรงเรียนหรือสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 และเขต 2